

Макулдашылды
Б.Осмонов атындагы ЖАМУнун
Окумуштуулар кенеши
Протокол № 5

“05” 03 2026-жыл

Бекитем
Б.Осмонов атындагы ЖАМУнун
ректору т.и.д., профессор
К.Ж.Усенов

“07” 03 2026-жыл

**Б. Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик
университетинин Илимий-билим берүү өндүрүштүк
комплексинин Биозтикалык комитети жөнүндө.**

ЖОБО

Манас, 2026 – жыл

Биоэтикалык комитет жөнүндө жобо

1. Жалпы жоболор

1. Биоэтикалык комитет жөнүндө жобо (мындан ары – БК же Комитет) БКнын максаттарын, милдеттерин, функцияларын, укуктарын жана жоопкерчилигин аныктаган, ошондой эле анын ишин уюштурууну, аны түзгөн уюмдун башка түзүмдүк бөлүмдөрү жана кызмат адамдары менен өз ара аракеттенүү тартибин жөнгө салган негизги ченемдик документ болуп саналат.

2. БК Б. Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университетинин (мындан ары – ЖАМУ) алдындагы көз карандысыз консультациялык-кеңеш берүүчү орган болуп саналат. Комитет ыктыярдуу мүчөлүктүн жана медико-биологиялык, клиникага чейинки жана клиникалык изилдөөлөр, ошондой эле биологиялык активдүү заттарды, дары-дармектерди, технологияларды, материалдарды жана медициналык багыттагы буюмдарды клиникалык сыноо жаатында адистешкен адистердин, окумуштуулардын жана дарыгерлердин биргелешкен ишмердүүлүгүнүн негизинде түзүлгөн. Комитет клиникага чейинки изилдөөлөрдү, клиникалык сыноолорду жана медико-биологиялык эксперименттерди ак ниеттүү жүргүзүү, лабораториялык жаныбарларды коргоо жана аларга гумандуу мамиле кылуу принциптеринин негизинде түзүлүп, иш алып барат.

3. Этика талаптарына ылайык, БК өз ишинде жана кабыл алган чечимдеринде ЖАМУнун администрациясына, анын ичинде ректоруна баш ийбейт. Ошол эле учурда, этикалык чечимдерге каршы келбеген ишмердүүлүгүндө БК төмөнкүлөргө таянат:

- ЖАМУнун Уставына;
- ЖАМУнун ички ченемдик документтерине (жоболорго, нускамаларга, эрежелерге, стандарттарга жана башка документтерге);
- Окумуштуулар кеңешинин чечимдерине;
- ЖАМУнун буйруктарына жана тескемелерине;

жана төмөнкү документти жетекчиликке алат:

- ушул Жобону.

4. Ушул Жобо түздөн-түз колдонулуучу документ болуп саналат жана ал бекитилген күндөн тартып аткаруу үчүн милдеттүү күчкө ээ.

5. Жобого өзгөртүүлөр ЖАМУнун ректору тарабынан бекитилет.

2. Ченемдик шилтемелер

6. Ушул Жобо төмөнкү тышкы ченемдик-укуктук документтердин негизинде иштелип чыккан:

- 2021-жылдын 5-майындагы Кыргыз Республикасынын Конституциясы;

- 2024-жылдын 12-январындагы №14 «Кыргыз Республикасында жарандардын саламаттыгын сактоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;

- өзгөртүүлөр жана толуктоолор менен 2025-жылдын 30-январындагы №103 «Билим берүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;

- 2023-жылдын 8-августундагы №170 «Илим жана мамлекеттик илимий-техникалык саясаттын негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;

- 2017-жылдын 2-августундагы №165 «Дары каражаттарынын жүгүртүлүшү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;

- 2017-жылдын 2-августундагы №166 «Медициналык буюмдардын жүгүртүлүшү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 15-мартындагы №154 токтомунун редакциясындагы 2011-жылдын 6-апрелиндеги №137 «Медициналык колдонуу үчүн дары каражаттарынын коопсуздугу жөнүндө» техникалык регламенти;

- 2017-жылдын 11-апрелиндеги №302 «Кыргыз Республикасында клиникалык изилдөөлөрдү жүргүзүүчү саламаттык сактоо уюмдарын аккредитациялоо жөнүндө» жобо;

- Кыргыз Республикасынын медициналык кызматкеринин кесиптик этика кодекси (2004-жыл);

- Бүткүл дүйнөлүк медициналык ассоциациянын «Адамдардын катышуусу менен жүргүзүлгөн биомедициналык изилдөөлөр боюнча дарыгерлер үчүн сунуштар» аттуу Хельсинки декларациясы, 18-Бүткүл дүйнөлүк медициналык ассамблеяда (Финляндия, 1964-жыл) кабыл алынган жана анын бардык кийинки редакциялары;

- 2005-жылы кабыл алынган ЮНЕСКОнун Этика бюросунун (UNESCO Ethics Office), Бүткүл дүйнөлүк саламаттык сактоо уюмунун (World Health Organization) жана Жакшы клиникалык практика боюнча Европа форумунун (European Forum for Good Clinical Practice) колдонмолору жана сунуштары;

- Жакшы клиникалык практика боюнча эл аралык гармониялаштырылган үч тараптуу эрежелер (ICH Harmonized Tripartite Guideline for Good Clinical Practice – ICH GCP);

- Евразия экономикалык бирлигинин Жакшы клиникалык практикасынын эрежелери, Евразия экономикалык комиссиясынын Кеңешинин 2016-жылдын 3-ноябрындагы №79 чечими менен бекитилген.

Дары каражаттарынын жүгүртүү чөйрөсүндөгү Евразия экономикалык бирлигинин Жакшы лабораториялык практикасынын эрежелери, Евразия экономикалык комиссиясынын Кеңешинин 2016-жылдын 3-ноябрындагы №81 чечими менен бекитилген.

7. Ушул Жобо төмөнкү ички ченемдик документтердин негизинде иштелип чыккан:

2025-жылдын 7-февралындагы Б. Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университетинин Илимий-билим берүү өндүрүштүк комплексинин Уставы.

3. Терминдер, аныктамалар жана кыскартуулар

Ушул Жободо төмөнкү терминдер, аныктамалар жана кыскартуулар колдонулат:

Сыналуучу ыкмалардын жана (же) каражаттардын клиникалык изилдөөсүнүн аудити – бул сыналуучу ыкмалардын жана (же) каражаттардын клиникалык изилдөөсүн жүргүзүүгө катышкан тараптардын документтерин жана ишмердүүлүгүн системалуу, көз карандысыз жана документтештирилген текшерүү. Мындай текшерүү клиникалык изилдөөгө жана изилдөө борборуна көз каранды болбогон эксперттер тарабынан жүргүзүлүп, аталган ишмердүүлүктүн жүзөгө ашырылгандыгын тастыктоо, ошондой эле маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу жана берүү жол-жоболорунун клиникалык изилдөөнүн протоколуна, стандарттык операциялык жол-жоболорго, Жакшы клиникалык практиканын (GCP) принциптерине жана ченемдик талаптарга шайкештигин баалоо максатын көздөйт.

Клиникага чейинки (клиникалык эмес) жана клиникалык изилдөөлөрдүн биологиялык материалы – клиникага чейинки (клиникалык эмес) жана клиникалык изилдөөлөрдү жүргүзүү учурунда алынган жана лабораториялык изилдөөлөр үчүн арналган адамдын жана жаныбарлардын биологиялык суюктуктарынын, ткандарынын, секреттеринин жана жашоо-тиричилик продуктуларынын үлгүлөрү, биопсиялык материалдар, гистологиялык кесиндилер, сүртүндүлөр, кырынды үлгүлөр жана жуулма материалдар.

Изилдөөчүнүн брошюрасы – сыналуучу ыкманы жана (же) каражатты адамда изилдөө жана (же) сыноо үчүн маанилүү болгон клиникага чейинки (клиникалык эмес) жана клиникалык изилдөөлөрдүн натыйжаларынын кыскача жалпыланган баяндалышын камтыган документ.

Изилдөөнүн дизайны – изилдөөнүн жалпы планы, ошондой эле изилдөөнү жүргүзүүнүн этаптарын жана кадамдарын баяндаган документ.

Клиникага чейинки (клиникалык эмес) изилдөө – сыналуучу затты же физикалык таасирди, оорулардын алдын алуу, диагностика жана дарылоо каражаттарын, ыкмаларын жана технологияларын изилдөө максатында жүргүзүлгөн химиялык, физикалык, биологиялык, микробиологиялык, фармакологиялык, токсикологиялык жана башка эксперименталдык илимий

изилдөөлөр же изилдөөлөрдүн сериясы. Бул изилдөөлөр адамдын ден соолугу үчүн алардын өзгөчө таасирин жана (же) коопсуздугун аныктоого багытталат.

Жеке каттоо формасы (мындан ары – ЖКФ) – ар бир изилдөө субъектиси боюнча протоколдо каралган жана демөөрчүгө өткөрүлүүгө тийиш болгон бардык маалыматтарды киргизүү үчүн арналган кагаз же электрондук түрдөгү документ.

Клиникалык изилдөөнү инспекциялоо – клиникалык сыноону, ага тиешелүү документтерди жана клиникалык базаны (жайларды, жабдууларды жана камсыздоону) клиникалык сыноолорду жүргүзүү тажрыйбасына ээ болгон ыйгарым укуктуу уюмдун адистерин тартуу менен ыйгарым укуктуу орган тарабынан расмий текшерүү жол-жобосу. Бул процедура клиникалык сыноону жүргүзүүнүн сапатын жана алынган маалыматтардын ишенимдүүлүгүн баалоо максатында жүргүзүлөт.

Пациент үчүн маалымат – пациенттин изилдөөгө катышууга макулдугун берген шарттарын жазуу жүзүндө тастыктаган документ. Бул документ төмөнкү маалыматтарды камтыйт: изилдөөнүн аталышы; изилдөөгө катышуунун ыктыярдуулугу жана аны каалаган убакта токтотуу мүмкүнчүлүгү; изилдөөнүн максаттары жана милдеттери, узактыгы; изилдөө объектисинин мүнөздөмөсү, анын аракет механизмдери, болжолдонгон жана буга чейин далилденген касиеттери ж.б.; изилдөөнүн схемасы, сыналуучунун контролдук топко түшүп калуу ыктымалдыгы; изилдөөгө катышуудан күтүлүүчү мүмкүн болгон пайда; изилдөө менен байланышкан тобокелдиктер, ыңгайсыздыктар, салттуу терапияга салыштырмалуу кошумча жүк; изилдөө учурунда сыналуучунун милдеттери, башка дары каражаттарын, белгилүү тамак-аш азыктарын колдонбоо зарылдыгы ж.б.; изилдөөгө катышуу менен байланышкан пациенттин пландалган чыгымдары (эгерде бар болсо); кошумча маалымат алуу үчүн кайрыла турган даректер жана телефон номерлери; сыналуучу тууралуу маалыматтардын купуялуулугу жөнүндө маалымат.

Маалымат берилген макулдук – медициналык технология,

клиникалык изилдөөнүн маңызы жана узактыгы жөнүндө маалымат менен таанышкандан кийин сыналуучунун клиникалык изилдөөгө жана (же) сыноого ыктыярдуу катышууга документ түрүндө таризделген, кол коюлган жана датасы коюлган макулдугу. Бул документ медициналык технологиянын коопсуздугу жана натыйжалуулугу, аны колдонууда ден соолук үчүн тобокелдик даражасы, күтүлбөгөн таасирлер пайда болгон учурда көрүлүүчү аракеттер, ошондой эле сыналуучунун ден соолугун камсыздандыруу шарттары жөнүндө маалыматтарды камтыйт.

Сыналуучу – сыналуучу ыкмалардын жана (же) каражаттардын клиникалык изилдөөсүнө катышкан пациент.

Изилденүүчү ыкма жана (же) каражат – оорулардын алдын алуу, диагностикасы, дарылоосу жана медициналык реабилитация үчүн колдонулуучу ыкма же каражат, биологиялык активдүү заттарды, фармакологиялык жана дары каражаттарын, медициналык багыттагы буюмдарды жана медициналык техниканы кошпогондо, клиникага чейинки (клиникалык эмес) же клиникалык изилдөөгө дуушар болуучу ыкма же каражат.

Клиникалык изилдөө – оорулардын алдын алуу, диагностикасы жана дарылоосу үчүн колдонулуучу каражаттардын, ыкмалардын жана технологиялардын коопсуздугун жана натыйжалуулугун аныктоо же тастыктоо максатында адамды субъект катары катыштыруу менен жүргүзүлгөн изилдөө.

Медико-биологиялык эксперимент – изилденип жаткан абалдын же оорунун келип чыгуу себептерин, шарттарын жана механизмдерин аныктоо, ошондой эле дарылоо жана алдын алуу ыкмаларын иштеп чыгуу максатында лабораториялык жаныбарларда ал абалдын же оорунун структуралык-функционалдык комплексин жөнөкөйлөштүрүлгөн формада кайра калыбына келтирүүгө (моделдөөгө) негизделген изилдөө.

Медициналык технология – оорулардын алдын алуу, диагностикасы, дарылоосу жана медициналык реабилитация үчүн колдонулуучу ыкма же

каражат, биологиялык активдүү заттарды, фармакологиялык жана дары каражаттарын, медициналык багыттагы буюмдарды жана медициналык техниканы кошпогондо.

Көп борборлуу клиникалык изилдөөлөр – бирдиктүү протоколго ылайык, бир нече клиникалык базада (бир нече изилдөөчү тарабынан) жүргүзүлүүчү фармакологиялык жана дары каражаттарын, медициналык багыттагы буюмдарды жана медициналык техниканы изилдөөлөр.

Мониторинг – изилдөө борборунун деңгээлинде уюштурулуучу, эксперименттин жана (же) изилдөөнүн жүрүшүн көзөмөлдөө, аны жүргүзүүнү камсыз кылуу, маалыматтарды чогултуу жана эксперименттин жана (же) изилдөөнүн бекитилген протоколуна жана стандарттык операциялык жол-жоболоруна ылайык жыйынтыктарды берүү процесстерин текшерүү жол-жобосу.

Жакшы клиникалык практика (Good Clinical Practice, GCP) – адамды сыналуучу катары катыштыруу менен жүргүзүлгөн клиникалык изилдөөлөрдү камтыган илимий изилдөөлөрдү иштеп чыгуу, жүргүзүү, документтерин алып баруу жана отчет берүү эрежелерин аныктаган этикалык нормалардын жана сапаттын эл аралык стандарты.

Илимий-изилдөө иши (ИИБ) – илимий изилдөөлөрдү жүргүзүү, эксперименттерди аткаруу жана илимий изденүү менен байланышкан иш, анын максаты бар билимдерди кеңейтүү жана жаңы билимдерди алуу, илимий гипотезаларды текшерүү, жаратылышта жана коомдо байкалган мыйзам ченемдүүлүктөрдү аныктоо, илимий жалпылоолорду жүргүзүү жана долбоорлорду илимий жактан негиздөө болуп саналат.

Илимий-техникалык изилдөө программасы (ИТИП) – заказчы менен изилдөөчүнүн ортосундагы келишимде каралган шарттарга ылайык конкреттүү илимий изилдөөлөрдү жүргүзүү.

Жооптуу изилдөөчү – экспериментти жана (же) изилдөөнү түздөн-түз жүргүзүүгө катышкан, ошондой эле эксперименттин жана (же) изилдөөнүн бардык иш-чараларын контролдоону жана координациялоону камсыз кылган,

тийиштүү даярдыгы, квалификациясы жана иш тажрыйбасы бар адам.

Эксперименттин жана (же) изилдөөнүн отчету – ушул эрежелердин талаптарына ылайык даярдалган, эксперименттин жана (же) изилдөөнүн натыйжалары жана алардын талдоосу жазуу жүзүндө берилген документ.

Протоколго киргизилген түзөтүү (поправка) – эксперименттин жана (же) изилдөөнүн протоколуна жазуу жүзүндө өзгөртүүлөрдү же толуктоолорду киргизүү, ал Этика маселелери боюнча комиссия жана изилдөө борборунун кеңеши (эл аралык жана республикалык деңгээлде жүргүзүлгөн клиникалык изилдөөлөр үчүн – ыйгарым укуктуу органдын илимий медициналык кеңеши) менен макулдашылып, изилдөөнүн жетекчиси тарабынан бекитилген документ.

Эксперименттин жана (же) изилдөөнүн протоколу – эксперименттин жана (же) изилдөөнүн негизги милдеттери, методологиясы, жол-жоболору, статистикалык аспектилер жана уюштурулушу баяндалган документ. Ошондой эле анда сыналучу ыкмалар жана (же) каражаттар боюнча мурда алынган маалыматтар жана изилдөөнүн негиздемеси камтылат.

Эксперименттин жана (же) изилдөөнүн жетекчиси (Principal Investigator, PI) – экспериментти жана (же) изилдөөнү жалпы башкарууну жүзөгө ашырган жана аны эксперименттин жана (же) изилдөөнүн протоколуна ылайык туура жүргүзүүгө жооптуу болгон адам.

Стандарттык операциялык жол-жоболор (мындан ары – СОЖ) – жүргүзүлүп жаткан эксперименттин жана (же) изилдөөнүн алкагында белгилүү бир аракеттерди жана функцияларды бирдей тартипте аткарууну камсыз кылган деталдуу жазуу жүзүндөгү нускамалар.

4. Түзүү жана жоюу

1. Комитет ЖАМУнун ректорунун буйругу менен түзүлөт жана жоюлат.
2. Сунуштар илим жана инновация боюнча проректор тарабынан киргизилет. Комитет адамдын катышуусу менен жүргүзүлгөн изилдөөлөр

боюнча эл аралык стандарттарга ылайык түзүлгөн.

3. Комитетке мүчөлүк ыктыярдуу болуп саналат, ал эми жыйындардын графиги жана күн тартиби Комитеттин төрагасы тарабынан бекитилет.

4. Биоэтикалык комитеттин түзүмүн жана сандык курамын өзгөртүү маселелери Комитеттин жыйынында каралат, Комитеттин төрагасы жана бардык мүчөлөрү менен макулдашылат жана ЖАМУнун ректору тарабынан бекитилет. Сунуштар Комитеттин мүчөлөрү тарабынан киргизилет.

5. Биоэтикалык комитеттин максаттарын жана уюштуруу-функционалдык түзүмүн өзгөртүү Комитеттин төрагасы жана бардык мүчөлөрү менен макулдашылып, ректор тарабынан бекитилет. Сунуштар Комитеттин төрагасы жана мүчөлөрү тарабынан киргизилет.

5. Максаттары

Комитеттин максаты – илимий изилдөөлөргө сыналучу катары катышкан адамдардын укуктарын жана ар-намысын коргоо, илимий изилдөөлөрдө жаныбарларды адамгерчиликсиз мамиледен сактоо, ИИБ тарабынан сунушталган этикалык аспектилерди кароо жана коопсуздуктун кепилдигин камсыз кылуу.

6. Биоэтикалык комитеттин милдеттери

- адам катышкан илимий изилдөөлөрдүн жана лабораториялык жаныбарлар колдонулган илимий изилдөөлөрдүн документтерине көз карандысыз эксперттик баа берүү; бул баалоо эл аралык жана улуттук деңгээлдеги жакшы клиникалык жана лабораториялык практика стандарттарына, ошондой эле Комитеттин СОЖ-ларына ылайык, изилдөөлөрдүн этикалык талаптарга шайкештигин текшерүү максатында жүргүзүлөт;

- изилдөөнүн пландаштыруу жана жүргүзүү этаптарында сыналучуларга карата адам укуктарынын жана коопсуздуктун сакталышына

көз карандысыз жана объективдүү баа берүү. Укуктук аспекттер адамдын ажырагыс укуктарын жана негизги эркиндиктерин (жашоо жана ден соолук укугу, адамдык ар-намысты урматтоо, жеке жашоонун кол тийбестиги, маалымат алуу укугу) жана жарандык укуктарды (медициналык жардам алуу жана андан баш тартуу, маалымдалган макулдук) сактоону камтыйт;

- изилдөөчүлөрдүн квалификациясын алардын илимий өмүр баянына жана/же башка документтерге, ошондой эле изилдөөнү жүргүзгөн саламаттык сактоо уюмунун техникалык жабдылышына жараша баалоо;

- этикалык экспертизага берилген изилдөө документтерине жана материалдарына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү боюнча сунуштарды иштеп чыгуу;

- пландаштырылган жана жүрүп жаткан изилдөөлөрдү жактыруу же жактырбоо жөнүндө корутунду чыгаруу, анын ичинде:

- изилдөө протоколдоруна кошумчаларды жана түзөтүүлөрдү экспертизалоо жана адам катышкан изилдөөлөрдү нормативдик документтерге ылайык алар аяктаганга чейин этикалык жактан коштоо;

- изилдөөлөрдү сыналуучулар үчүн тобокелдик деңгээлине жараша, бирок жылына кеминде бир жолу мезгил-мезгили менен текшерүү;

- жүргүзүлүп жаткан изилдөөлөрдүн укуктук нормаларга жана этикалык стандарттарга шайкештигин аудит аркылуу текшерүүнү уюштуруу;

- этикалык экспертизанын стандарттарын иштеп чыгуу жана аларды практикалык ишке киргизүү.

7. Структурасы

Биоэтикалык комитеттин курамына ЖАМУнун кызматкерлеринен тышкары, ЖАМУга, изилдөөчүлөргө жана заказчыга түздөн-түз көз каранды болбогон адамдар милдеттүү түрдө кирет. Комитеттин мүчөлөрү саламаттык сактоо, билим берүү, илим, укук тармактарынын адистери, ошондой эле диний конфессиялардын жана коомдук бирикмелердин өкүлдөрү боло алышат.

Комитетти Төрага жетектейт

Биоэтикалык комитеттин Төрагасы анын мүчөлөрүнүн курамынан түз ачык добуш берүү аркылуу, добуштардын 50%дан ашыгын алуу менен шайланат. Төраганы шайлоонун милдеттүү шарты катары анын ЖАМУ менен эч кандай эмгектик же контракттык мамилесинин болбошу талап кылынат. Төраганы шайлоо боюнча БКнын чечими кийин ЖАМУнун Ректорунун буйругу менен бекитилет.

Төраганын ыйгарым укуктарынын мөөнөтү 5 жылды түзөт. Ал мөөнөт узартылышы мүмкүн, бирок эки мөөнөттөн ашпоого тийиш. БКнын Төрагасы өзүнүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтүнө ылайык Комитеттин мүчөлөрүнүн ичинен Төраганын орун басарын жана жооптуу катчысын кийинки жыйында ачык добуш берүү жолу менен дайындайт.

БКнын Төрагасын (төраганын орун басарын же жооптуу катчысын) милдеттеринен мөөнөтүнөн мурда бошотуу маселеси анын жеке арызынын негизинде Комитеттин жыйынында каралат. БКнын Төрагасынын (төраганын орун басарынын же жооптуу катчысынын) ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулган учурда, Комитеттин курамындагы мүчөлөрүнүн ичинен жаңы Төрага (төраганын орун басары же жооптуу катчы) шайланат.

Биоэтикалык комитеттин мүчөлөрүнүн саны 7ден 15 адамга чейин болот. Комитеттин мүчөлөрүнүн саны аткарылуучу милдеттердин көлөмүнө жана татаалдыгына жараша көбөйтүлүшү мүмкүн. Бардык мүчөлөр купуялуулук жөнүндө келишимге кол коюуга милдеттүү. Жаңы мүчөлөр, стажерлор, Комитеттин эксперттери, көз карандысыз консультанттар, изилдөөчүнүн жана демөөрчүнүн өкүлдөрү, инспекторлор жана изилдөө же Комитеттин документтери менен таанышууга уруксат берилген башка адамдар ишин баштоого чейин купуялуулук жана кызыкчылыктардын кагылышы жөнүндө келишимди окуп, түшүнүп, кабыл алып жана ага кол коюуга милдеттүү.

Комитетте мүчөлүк мөөнөтү 5 (беш) жылды түзөт. Бул мөөнөт мүчө бардык квалификациялык талаптарга жооп берген шартта кийинки 5 жылдык мөөнөткө узартылышы мүмкүн.

БК мүчөсүнүн ыйгарым укуктары төмөнкү учурларда токтотулат:

БК курамынын ыйгарым укуктарынын мөөнөтү аяктаганда;

БК мүчөсү ЖАМУнун илим жана инновация боюнча проректорунун атына БК курамынан чыгуу жөнүндө арыз берген учурда;

Адам катышкан изилдөөлөрдү же лабораториялык жаныбарларды колдонуу менен жүргүзүлгөн изилдөөлөрдө БК мүчөсү тарабынан этикалык нормалар бузулгандыгы жөнүндө БКнын чечими кабыл алынганда.

БК мүчөсүнүн ыйгарым укуктары токтотулган учурда, БКнын кезектеги жыйынында ЖАМУнун илим жана дарылоо иштери боюнча проректоруна БК курамына жаңы талапкерди киргизүү жөнүндө кайрылуу кабыл алынат.

Зарыл болгон учурда Комитет купуялуулук талаптарын сактоо шарты менен чечүүчү добуш берүү укугу жок көз карандысыз эксперттерди этикалык экспертизага тартууга укуктуу.

БКнын мүчөлөрү өздөрүнүн эксперттик функцияларын кызматтык абалына көз карандысыз аткарышат. Өз ыйгарым укуктарын аткарууда БК мүчөлөрү:

- БКнын маселелерин талкуулоодо жана чечимдерди кабыл алууда тең укуктарга ээ болушат;

- БКдагы ишмердүүлүгүн коомдук негизде жана акысыз негизде жүзөгө ашырышат.

БК мүчөлөрүнө же изилдөөгө катышуучуларга карата ар кандай басым көрсөтүү же таасир этүү илимий изилдөөлөрдүн этикасынын одоно бузулушу болуп эсептелет жана ЖАМУнун беделине зыян келтирет. Басым көрсөтүү аракеттеринин бардык учурлары жөнүндө Комитет дароо ректорду кабардар кылат.

8.Биоэтикалык комитеттин уюштуруучулук иши

ЖАМУнун кызматкерлери болгон изилдөөнү уюштуруучулардан жана аткаруучулардан этикалык экспертизаны жүргүзүү үчүн акы алынбайт. БК

мүчөлөрү аткарган иштери үчүн өзүнчө сый акы алышпайт.

БКга сунушталган документтерди изилдеген мүчөлөр, зарыл болгон учурда, сыналуучулардын укуктарын жана ден соолугун коргоо максатында пландаштырылган ИИБ боюнча кошумча маалыматты изилдөөнүн жетекчисинен жана аткаруучусунан сурап алууга укуктуу.

БК мүчөлөрүнүн милдети – сунушталган документтердин негизинде же изилдөө жүрүшүндө пайда болгон этикалык көйгөйлөрдү чечүүнүн ыкмаларын ар тараптуу жана толук кароо.

Башкаруу жана отчеттуулук:

- БКнын кызматтык жактан жооптуу адамдары болуп Төрага, төраганын орун басары жана жооптуу катчы саналат, алар БКнын жумушчу органын түзөт;

- Төрага БКнын ишмердүүлүгүн жетектейт, жыйындарды алып барат, ушул Жобонун жана СОЖ талаптарынын аткарылышына жооп берет. Төрага БК мүчөлөрүнө айрым милдеттерди аткарууну тапшырууга укуктуу;

- төраганын орун басары Төрага жок учурда же анын тапшырмасы боюнча Төраганын функцияларын аткарат.

Жооптуу катчы БК жыйындарынын протоколдорун жүргүзүүгө, иш кагаздарын жүргүзүүгө жана БКнын архивин сактоого жооптуу. Жооптуу катчы жыйындарда добуш берүү укугуна ээ. Жооптуу катчы жыйынга катыша албаган учурда протоколду жүргүзүү милдети Төрага тарабынан БК мүчөлөрүнүн бирине жүктөлөт. Клиникалык изилдөөгө дары каражаттарын кошуу, кошумча борборлорду киргизүү, изилдөөчүлөрдү алмаштыруу, дары каражаттарынын клиникалык сыноо протоколуна жана башка биомедициналык изилдөөлөргө түзөтүүлөрдү киргизүү, пациент үчүн маалымат жана башка маселелерди ыкчам чечүү максатында БКнын курамында Бюро түзүлөт. Бюронун курамы (БКнын үч мүчөсүнөн турган) жана анын иш тартиби БКнын Төрагасы тарабынан бекитилет.

Комитеттин чечимдери изилдөөлөрдү жүргүзүүдө адамдын укуктарын жана ар-намысын коргоого, изилдөөлөрдө жаныбарларга гумандуу мамиле

кылууну камсыз кылууга, илимдин өнүгүшүнө көмөктөшүүгө жана ИИБ алкагында адам катышкан изилдөөлөрдүн сапатын жогорулатууга багытталган. Комитет өзүнүн чечимдеринде саясий, административдик-башкаруу, ведомстволук, жамааттык жана финансылык-экономикалык таасирлерден көз карандысыздык жана объективдүүлүк принциптерин жетекчиликке алат.

ЖАМУнун кызматкерлеринен келип түшкөн этикалык экспертизага арыздар жана илимий изилдөөлөрдүн документтери акысыз негизде каралат. Тышкы уюмдардан келген арыздар ЖАМУнун илим, инновация жана клиникалык ишмердүүлүк бөлүмүнө кайрылгандан кийин жекече тартипте каралат.

Комитет ачык орган болуп саналат. Анын иш графиги жөнүндө маалымат ЖАМУнун расмий веб-сайтында жайгаштырылат.

Комитет Комитет жөнүндө Жобону жана стандарттык операциялык жол-жоболорду (мындан ары – СОЖ) иштеп чыгат, алар Комитеттин жыйынында талкууланып, БКнын Төрагасы тарабынан бекитилет.

9. Биоэтикалык комитеттин функциялары

- илимий изилдөөлөргө көз карандысыз этикалык экспертиза жүргүзүү;

- биоэтика маселелери боюнча комитет мүчөлөрүнө жана изилдөөчүлөргө методикалык жардам көрсөтүү, консультация берүү жана окутууну уюштуруу;

- этикалык экспертиза системасын өркүндөтүү боюнча чараларды иштеп чыгуу жана ишке ашыруу;

- каржылоо булактарына карабастан саламаттык сактоо тармагындагы колдонмо жана фундаменталдык илимий-техникалык программалардын долбоорлорунун этикалык экспертизасын уюштуруу;

- жаңы медициналык технологияларды, дары каражаттарын, медициналык техниканы жана медициналык багыттагы буюмдарды, ошондой эле оорулардын алдын алуу, диагностика жана дарылоо үчүн жаңы ыкмаларды

колдонуу менен жүргүзүлгөн клиникага чейинки, клиникалык эмес изилдөөлөрдүн, клиникалык сыноолордун жана медико-биологиялык эксперименттердин моралдык-этикалык жана укуктук экспертизасын жүргүзүү;

-изилдөөлөр башталганга чейин, жүрүшүндө жана (же) аяктагандан кийин келип чыккан талаш маселелерди кароо;

-жыйындарды, конференцияларды, симпозиумдарды уюштуруу;

-илим тармагында башка республикалык жана эл аралык уюмдар менен өз ара аракеттенүү;

-илимий изилдөөлөрдүн этикалык экспертизасын өнүктүрүү жаатында кызыкдар уюмдар менен кызматташуу жөнүндө келишимдерди түзүү;

-адам катышкан пландалган изилдөөлөргө этикалык экспертиза жүргүзүү боюнча жеке изилдөөчүлөр жана юридикалык жактар менен келишимдерди түзүү.

10. Биоэтикалык комитеттин ишмердүүлүгүнүн регламенти

-БК кафедранын жыйынында илимий-изилдөө иштеринин планы бекитилгенден кийин, айрым учурларда проблемалык комиссия тарабынан да бекитилгенден соң илимий изилдөөлөргө этикалык экспертиза жүргүзөт;

-Адам же жаныбар катышкан изилдөөлөрдү камтыган илимий-изилдөө иштеринин пландары жана башка пландар БКнын корутундусу болгондо гана Окумуштуулар кеңеши жана факультеттик кеңештер тарабынан кароого кабыл алынат;

-БК изилдөөнүн илимий этиканын принциптерине шайкештигин аныктайт, аны өркүндөтүү боюнча сунуштарды берет же ИИБ авторлорунун этикалык маселелерди чечүү боюнча сунуштары менен макул болот;

-БК изилдөөчүнүн квалификациясынын пландалган изилдөөгө шайкештигин анын илимий өмүр баянына жана/же башка документтерге таянып баалайт;

-БК изилдөө менен байланышкан тобокелдиктерди жана мүмкүн болуучу илимий натыйжаларды карайт, бирок социалдык, саясий,

экономикалык аспекттерди карабайт, аларды администрация же каржылоочу уюмдар эске алат;

-каралган илимий-изилдөө пландарынын жыйынтыгы боюнча БК жетекчиге же жооптуу аткаруучуга негизделген корутунду берет. Эгер БК тарабынан сунуштар берилсе, аныкталган кемчиликтер арыз берүүчүлөр тарабынан жоюлуп, пландагы өзгөртүүлөр кафедра жыйынында бекитилип, жаңыланган план Комитетке кайра сунушталат;

-Комитет изилдөөнү жүргүзүүгө тыюу салуу ыйгарым укугуна ээ эмес, бирок Комитеттин сунуштары эске алынбаганы же изилдөө Комитеттин катышуусусуз жүргүзүлүп жатканы аныкталса, Комитет бул бузуу тууралуу ЖАМУнун жетекчилигине, дарылоо-профилактикалык мекемелерге, заказчы уюмга, демөөрчү компанияга жана тиешелүү уруксат берүүчү органга маалымдоого укуктуу;

-БК тарабынан жактырылган изилдөөнүн жүрүшүндө этикалык нормаларга шектүү же каршы келген кырдаалдар пайда болсо, изилдөөчүнүн, демөөрчүнүн же катышкан уюмдун күнөөсү менен, БК бул тууралуу белгилеп, ЖАМУнун ректоруна жана тиешелүү уруксат берүүчү органга билдирүүгө, ошондой эле мурда берилген жактырууну токтотуу маселесин кароого укуктуу;

-БК өз ишинин жыйынтыгы боюнча жыл сайын Окумуштуулар кеңешине отчет берип, илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүдө адам укуктарын бузбоо жана жаныбарларга жасалган эксперименттерди өркүндөтүү боюнча сунуштарды камтыган жыйынтык докладдарды сунуштоого милдеттүү.

11. Биоэтикалык комитеттин укуктары жана ыйгарым укуктары

1.БК өз функцияларын аткаруу үчүн зарыл болгон бардык укуктарга жана ыйгарым укуктарга ээ. БКнын укуктары жана ыйгарым укуктары ушул Жобого ылайык БКнын Төрагасы тарабынан жүзөгө ашырылат.

2. Комитет төмөнкү укуктарга ээ:

-изилдөөчүдөн, жана/же демөөрчүдөн, жана/же ИИБ жетекчисинен клиникалык изилдөө, клиникага чейинки, клиникалык эмес изилдөө же

изилдөө боюнча кошумча маалыматтарды сурап алууга; эгер БКнын пикири боюнча бул маалыматтар изилденүүчүлөрдүн укуктарын, коопсуздугун жана (же) жыргалчылыгын олуттуу деңгээлде жакшыртууга мүмкүндүк берсе;

-ар кандай тармактардагы адистер болгон көз карандысыз эксперттерге жана консультанттарга жардам сурап кайрылууга;

-өзүнүн компетенциясына кирген маселелер боюнча түшүндүрмөлөрдү, сунуштарды, көрсөтмөлөрдү берүүгө жана чечимдерди кабыл алууга;

-Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка укуктарды жүзөгө ашырууга.

3. БК төмөнкүлөрдү камсыздайт:

-адам катышкан бардык изилдөөлөргө көз карандысыз, сапаттуу жана объективдүү экспертиза жүргүзүүнү;

-сыналуучулар үчүн мүмкүн болгон тобокелдиктердин жана ыңгайсыздыктардын коопсуздугун жана негиздүүлүгүн күтүлүүчү пайда менен салыштырып баалоону;

-купуялуулуктун сакталышын;

-БК изилдөөнү жүргүзүү боюнча талаш маселелер боюнча жазуу жүзүндөгү корутунду бермейинче, сыналуучуну изилдөөгө/сыноого кошууга жол берилбешин;

-изилдөөчүлөрдү өзүнүн корутундулары жана изилдөөгө (сыноого) байланыштуу негиздемелери, ошондой эле анын корутундуларына жана (же) сунуштарына даттануу тартиби жөнүндө жазуу түрүндө маалымдоону;

-Комитеттин ишмердүүлүгүн документтештирүүнү, жыйындарды өткөрүү тартибин аныктоону, жыйындардын протоколдорун жүргүзүүнү, мүчөлөрүн жыйындар жөнүндө алдын ала кабарлоону, ошондой эле жыйындарды уюштурууну; документтерди сактоону жана архивдөөнү;

-ушул Жободо каралган функцияларды сапаттуу жана өз убагында аткарууну;

-БКга жүктөлгөн милдеттерди жана функцияларды аткаруу боюнча ишмердүүлүктү уюштурууну.

Башка түзүмдүк бөлүмдөр менен өз ара мамилелер

Комитет өз ишмердүүлүгүндө илимий-изилдөө иштерин (ИИБ) аткаруунун этикалык баалоосу боюнча кафедралар менен өз ара аракеттенет.

12. Жоопкерчилик

БКнын Төрагасы, Төраганын орун басары, жооптуу катчы жана БК мүчөлөрү өз компетенциясынын чегинде коюлган максаттарга жетүү үчүн, ошондой эле өзүнө жүктөлгөн кызматтык милдеттерди аткарбаган же талаптагыдай аткарбаган учурда, ошондой эле өз ишмердүүлүгү учурунда укук бузган аракеттерди жасаганда Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик тартышат.